

Jornada a la Biblioteca de Catalunya, 10.07.2019

Experiències de bibliotecaris del CSUC a biblioteques del CSUC

Marina Ruiz Fargas (CRAI Biblioteca de Reserva, UB)

0.

Tinc cita amb la Núria Altarriba, cap de la Unitat Bibliogràfica, al vestíbul, i durant el breu temps d'espera puc atansar-me a l'exposició situada a l'espai zero "Albert Ràfols Casamada i Maria Girona: diàlegs íntims", una deliciosa mostra, molt significativa de la riquesa documental que custodia la biblioteca.

1.

La Núria em comenta els tres grans edificis amb què compta la biblioteca, el primer dels quals és l'edifici de l'antic Hospital de la Santa Creu i els seus annexos dels anys noranta, seu principal de la BC, on hi ha els serveis als usuaris, els dipòsits principals, les unitats de treball més relacionades amb els fons més antics, direcció, administració, etc.

Existeix un segon edifici destinat a una part del procés tècnic al carrer Villarroel i es disposa també d'un tercer edifici a l'Hospitalet que és fonamentalment dipòsit de conservació.

Al local del carrer Villarroel es gestiona el Dipòsit Legal. Un cop rebuts els exemplars, segons la seva tipologia es deriven a la unitat de procés tècnic pertinent, i segons el lloc de producció, es distribueixen a les respectives biblioteques provincials, de Girona, Lleida i Tarragona. Igualment, es trameten a Madrid els exemplars que corresponen a la Biblioteca Nacional. També és seu del procés tècnic de les monografies impreses modernes, a partir del 1820, tant en paper com digitals. Igualment, s'hi troben l'Hemeroteca, el Servei d'Adquisicions i el Taller de Restauració i Enquadernació.

A l'edifici de l'Hospitalet, hi ha un dipòsit amb 15 quilòmetres de prestatgeria, on majoritàriament es conserven revistes de gran format, documents sonors i audiovisuals, una part de les monografies modernes, i arxius editorials.

Ja fa uns anys que la biblioteca és receptora d'una gran quantitat de donacions, que estan ocasionant problemes d'espai i que obliguen a aplicar polítiques de selecció. En el cas dels fons arxivístics, la BC s'ocupa de preservar els fons editorials o bé fons personals relacionats amb la creació (escrita, musical i plàstica, en aquest darrer cas només sobre paper). Respecte a les donacions de monografies modernes, quan es tracta d'exemplars triplicats, només se seleccionen per a la Biblioteca els que duen marques de propietat, anotacions, o dedicatòries que singularitzin l'exemplar.

En relació als documents pròpiament d'arxiu (fons patrimonials generats per una família, una empresa, associació, institució...) es deriven a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Només en el cas que alguna proposta de donació completés una de les col·leccions històriques de la Biblioteca, s'acceptaria.

Pel que fa a les donacions de fons editorials i d'arxius literaris, el seu procés és responsabilitat de la Secció de Manuscrits que, de fet, és l'única que ha crescut en personal durant els darrers anys: hi treballen 7 persones.

2.

Després de comentar aquests aspectes, visito la seu del Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic de Catalunya (CCPBC), on m'acull la seva responsable, Núria Fullà. Els orígens del catàleg se situen als anys 1981-1982, amb la creació del Servei de Biblioteques i del Patrimoni Bibliogràfic, encara que els primers fruits es donen l'any 1983. Deu anys més tard, el 1993, es promulga la Llei del Sistema Bibliotecari Nacional, segons la qual la Biblioteca de Catalunya esdevé la responsable del CCPBC.

Les tasques principals del CCPBC són el control i la millora dels registres, integrats al CCUC, el suport a col·leccions patrimonials catalanes i el manteniment del Cens de biblioteques i centres de Catalunya amb patrimoni bibliogràfic. Hi treballen, però, únicament dues persones.

Em resulta molt interessant el servei que presta el Catàleg a les petites biblioteques patrimonials catalanes, que s'hi posen en contacte a la cerca de suport per a la catalogació de les seves col·leccions, amb integració dels registres al CCUC. Les modalitats d'aquest suport són molt diverses, segons les circumstàncies de cada col·lecció: disposició o no de personal contractat específicament per a la catalogació del fons (en aquest cas el suport és tècnic, amb documents compartits en línia); distància de la biblioteca, que si és limitada pot afavorir que el Catàleg faci la catalogació *in situ*; la conformitat a enviar els llibres a la seu del Catàleg perquè hi siguin descrits; i encara d'altres. Un recent exemple d'institució que ha requerit el seu ajut és el d'una federació d'arxius de monges benedictines, que inclou les comunitats de Sant Daniel de Girona, Sant Pere de les Puel·les de Barcelona i Sant Benet de Montserrat.

Respecte al Cens de biblioteques i centres de Catalunya amb patrimoni bibliogràfic, disponible en un [enllaç](#) a la pàgina principal de la BC, actualment s'està en procés de creació d'una nova versió.

3.

A continuació em trasllado a la Reserva Impresa i Col·leccions Especials (RICE), on la Marta Navarro m'explica l'estructura i les tasques que s'hi duen a terme, especialment la que li pertoca.

No existeix un responsable específic per a aquesta secció, sinó que la cap és la responsable de la Unitat Bibliogràfica, Núria Altarriba. Actualment hi treballen tres bibliotecàries, una auxiliar i un ordenança. L'Àngels Sanllehy i la Roser Insenser s'ocupen majoritàriament de la catalogació, mentre que la Marta Navarro fa de suport a la gestió de les col·leccions.

En són quatre, les col·leccions principals de RICE: en primer lloc la Bibliografia Catalana Aguiló, que correspon a una bibliografia retrospectiva catalana, des d'un punt de vista ampli d'autoria, temàtica i producció, i inclou la pròpia col·lecció formada per Marià Aguiló; la Reserva General, que inclou els impresos d'àmbit no català dels segles XVI i XVII i les obres rares (edicions de bibliofília, etc.); la Reserva Prat, d'impresos dels segles

XVIII fins al 1820/1830 que no pertanyen a la Bibliografia Catalana ni tenen cabuda a cap altra col·lecció especial.; i finalment els incunables d'àmbit no català.

A part d'aquestes col·leccions, n'existeix una llarga llista, algunes de les quals són tancades, i d'altres són encara obertes. Si existeix la possibilitat, algunes s'enriqueixen amb noves adquisicions. La prioritat principal és la bibliografia catalana retrospectiva, és a dir, genèricament, el que s'ingressaria a la Bibliografia Catalana Aguiló, però també a altres col·leccions especials obertes d'aquest àmbit, com la Verdageriana o Fullets Bonsoms. També és prioritària la Col·lecció Cervantina. Personalment, les que més m'han cridat l'atenció són aquesta última, l'Elzeviriana, l'anomenada Revolució Francesa i drets de l'home, la Toda i la Verdageriana.

Pel que fa a la compra de noves peces, la Marta Navarro és la responsable del, en les seves paraules, "treball de camp", és a dir, de l'examen dels catàlegs de llibreteres, dels catàlegs de subhasta i de les ofertes de particulars; de la senyalització de còpies susceptibles de ser adquirides, i de posar-les en coneixement dels responsables de la BC. És una feina molt interessant i delicada, atès que es tracta de llibres que seran adquirits amb diner públic i que acabaran formant part d'una biblioteca dedicada, precisament, al bé públic, a través de la preservació i la promoció de la cultura del territori. En aquest sentit, desconeixia la llei que obliga a l'existència de com a mínim dues còpies pertanyents a la categoria Bibliografia catalan en alguna de les biblioteques de titularitat pública catalanes. D'altra banda, és important efectuar una cerca acurada dels catàlegs, tant del de la Biblioteca de Catalunya com d'altres, per verificar la necessitat de l'edició.

La relació amb els venedors també s'ha de fer amb molta cura, atès que la peça es porta a examen a la pròpia BC, temps durant el qual es troba fora de comerç, fet que pot resultar perjudicial per als llibreteres, subhastadors o particulars. Es tracta de demorar el menys possible la decisió, ja que després els processos de compres patrimonials requereixen uns tràmits administratius que comporten cert temps. El cas de les cases de subhasta inclou aquest aspecte només quan es compra a rematada, és a dir, amb posterioritat a la celebració de la subhasta.

La Marta em comenta les particularitats del mercat del llibre antic a Barcelona, i la participació de l'administració en el sistema de subhastes, amb l'ús de terminologia per mi desconeguda com el dret a tempteig o bé el recurs a la rematada.

També comentem molt breument, amb ella i amb la Roser Insenser, alguns aspectes de la catalogació dels impresos antics a RICE.

4.

La meua visita s'acaba als dipòsits soterranis de la biblioteca, acompanyada de nou per la Núria Altarriba. M'impressionen les dimensions -4 plantes de mil metres cada una-, les condicions ambientals i de seguretat, i el confort en què es troben els llibres i documents.

El balanç de la visita ha estat molt positiu, crec que és necessari conèixer altres realitats properes a la dels propis àmbits de treball. En el cas de la Biblioteca de Catalunya, amb

tantes seccions dedicades a fons documentals específics, cal dir que no s'esgota en un matí.